

spektivnog i integrativnog zahtijeva za znanstvenom sinergijom u području (re) produkcije znanja, s ciljem oplemenjivanja i osvjetljavanja nove paradigme mišljenja u kontekstu suvremenih izazova s kojima se čovjek susreće, a koji su rezultat scijentističkog i znanstveno-tehničkog determinizma u pogledu pretenzije na univerzalnu istinu spoznaje realiteta. Aporija bioetičke znanosti i akademsko osporavanje bioetičke paradigme ostaju činjenicom sve dok utilitarno vođena znanost drži monopol nad spoznajnim diskursom te se ne uvidi nužnost integrativnosti i multiperspektivizma u kontekstu pristupa suvremenim izazovima.

Marija Zelić

Razni autori

SKUPINA IZDANJA O PRIRODI I OKOLIŠU ZA PREDŠKOLSKU I ŠKOLSKU DOB

Razni izdavači, 2019. i 2020.

Posljednjih su se nekoliko godina na hrvatskom tržištu dječje literature pojavili iznimno vrijedni naslovi domaćih i stranih autora s ciljem edukacije djece predškolske i školske dobi o prirodi i prirodnom okolišu, ali i o važnosti i potrebi njihova očuvanja i zaštite. Stoga, iako su prikazi u našem časopisu primarno posvećeni znanstvenoj i stručnoj sociološkoj i interdisciplinarnoj literaturi, smatramo da ovi naslovi zaslužuju biti spomenuti barem u ovakvom skupnom sažetom obliku. Prije svega, iako se o dječjoj literaturi ne raspravlja često kao o „ozbiljnoj“ poput one za odrasle, ovi naslovi se sve više bave vrlo ozbiljnim temama koje se tiču

čovjekova odnosa prema prirodi. Javlja se tako teme antropocentrizma vs. ekocentrizma, ega vs. zajedništva, zajedničkog dobra, osobne i kolektivne odgovornosti, važnosti očuvanja biološke i kulturne raznolikosti i dr. Nadalje, djeca predstavljaju buduće građanke i građane, donositelje odluka, pa je povećanje njihova znanja o prirodi koja ih okružuje i podizanje njihove ekološke svijesti na njima pristupačan način, kroz kvalitetne slikovnice, knjige, priručnike, enciklopedije, interaktivne sadržaje i sl., od velikog značaja. Prepoznali su to i neki „ozbiljni“ autori, pa je tako, primjerice, jedan od naših domaćih znanstvenika, prof. dr. sc. Ivica Puljak, uz niz objavljenih znanstvenih radova namijenjenih „velikima“, objavio i predivnu slikovnicu za „male“ – „Ja sam zvijezda“. Radi se, dakle, o literaturi čija su publika djeca, ali čija su znanje i poruke bezvremenske za sve generacije: trebamo učiti što više o svom planetu i čuvati ovu jedinu kuću koju imamo i u kojoj svi zajedno živimo. Ovdje prikupljeni naslovi mogu se podijeliti na one koje prenose tzv. „činjenično“ znanje kroz upoznavanje s prirodom, prirodnim pojavama i tvarima, biljkama i životinjama i sl. i načinima njenog proučavanja, te one koji stavljaju dodatan naglasak na edukaciju djece o važnosti i načinima očuvanja i zaštite prirode i okoliša. Posebno nas je impresionirala činjenica da sve više autora shvaća da je tema ekologije danas nezaobilazna, pa se i u prvoj grupi literature također nalaze teme vezane za zaštitu prirode, primjerice, u enciklopediji o svemiru nalazi se poglavlje o „svemirskom otpadu“, kao ozbiljan ekološki problem današnjice. Predstaviti ćemo, dakle, nekoliko odabranih naslova po izdavačkim kućama koje su ih objavile, uz kratki osvrt.

Yuval Zommer

VELIKA KNJIGA KUKACA

Školska knjiga, Zagreb, 2018., 64 str.

Školska knjiga je poznata po svojim edukativnim izdanjima o prirodi s kvalitetnim sadržajem i ilustracijama, kako za djecu tako i za odrasle. Ovdje se radi o prekrasno ilustriranoj dječjoj enciklopediji kukaca iz cijelog svijeta koji su detaljno opisani na način na koji su djeci približeni.

Miranda Krestovnikoff

MORE

Školska knjiga, 2019., 64 str.

Uz vrijedna edukativna izdanja o prirodi, Školska knjiga objavljuje i ekološke naslove koji se bave odnosom čovjeka prema svom prirodnom okolišu, a koji upozoravaju na prekomjerno zagađenje, iscrpljivanje prirodnih resursa pa i potrebu promjene postojećeg načina života i mišljenja koji dovode do današnje globalne ekološke krize.

Tako se u „Moru“ osim edukacije o vodama svijeta kroz perspektivu samih životinja, prikazuje i problem zagađenja mora i oceana otpadom, posebice onim plastičnim. Zanimljiva je i zbog toga što se spominje naš Jadran.

Anne Walker

CVJETIĆ

Školska knjiga, Zagreb, 2019., 20 str.

Prekrasna poruka djevojčice Mare da nikada nismo i ne trebamo biti odvojeni od prirode, čak ni ako živimo u gradu.

Zoë Tucker i Zoe Persico

GRETA I DIVOVI

Školska knjiga, Zagreb, 2019., 36 str.

Greta Thunberg i njena poruka približena je u ovim putem najmlađima, koje uči

kako dati glas onima koji ga nemaju, te kako i oni najmlađi mogu „divove“ nečemu naučiti. Propituje se apsurdnost apsolutnog iskorištavanja prirode do mjere u kojoj u njoj više nitko ne može uživati, ni životinje, ali ni sami ljudi.

Također, bavi se mogućnostima promjene postojećeg načina života kojeg vodi geslo „brže, više, jače“ u jedan sporiji, mirniji i u konačnici održiviji način življenja.

Loll Kirby

I JA MOGU SPASITI SVIJET

Planetopija, Zagreb, 2020., 32 str.

Jedan od novijih izdavača na našem tržištu, Planetopija, posljednjih nam godina donosi prekrasne naslove iz područja prirode i ekologije. „I ja mogu spasiti svijet“ okuplja iskustva 12 mladih aktivista diljem svijeta o tome što čine za spas planete Zemlje od klimatskih promjena, te donosi poruku da svaka mlada osoba može učiniti nešto u svom okruženju što će pomoći napraviti promjenu.

Jen Green

ČUDESNO DRVEĆE

Planetopija, Zagreb, 2020., 80 str.

Knjiga „Čudesno drveće“ svojom porukom podsjeća na knjigu „Stablo i čovjek“ našeg znanstvenika prof. dr. sc. Nikole Viskovića. Ne samo da učimo o stablima kao ključnom dijelu prirodnog svijeta, već nam se biljni svijet približava kao nešto doista živo (stabla međusobno razgovaraju, stabla „pamte“, stabla funkcioniraju zajedno u ekosustavu šume stvarajući pravu zajednicu). Istovremeno, knjiga upozorava na problem deforestacije i zagađenja šumskih površina kao ključne ekološke probleme današnjice.

Jess French

A ŠTO S OTPADOM. Mala enciklopedija za spas planeta

Planetopija, Zagreb, 2020., 72 str.

Praktični priručnik koji nas uči kako smanjiti otpad i reciklirati, ali i zašto je to važno. Recikliranje, ako se djecu uči od malih nogu, postaje nešto sasvim prirodno, a čini ogromnu razliku u smanjenju zagađenja.

Manuela Monari i Evelyn Davididi

CIJELI SVIJET SE GRILI

Planetopija, Zagreb, 2020., 34 str.

Sve živo i neživo u prirodi je povezano – u zagrljaju; to je poruka ove dirljive knjige.

Lara Albanese

ATLAS SVEMIRA

Profil knjiga, Zagreb, 2019., 90 str.

Konačno se na hrvatskom tržištu pojavio značajan broj modernih izdanja o svemiru namijenjenih djeci. „Atlas svemira“ uz lijepe i jasne ilustracije velikog formata, koji i izgledom djetetu najavljuje da se radi o „velikoj“ temi, detaljno razrađuje svaki djelić svemirskog prostranstva.

Ben Hoare

ANTOLOGIJA OČARAVAJUĆIH ŽIVOTINJA

Profil knjiga, Zagreb, 2019., 224 str.

Prekrasno izdanje i nevjerovatni podaci o divljim životinjama diljem svijeta za sve male znatiželjnike koji uvijek žele znati više.

Kate Pankhurst

FANTASTIČNO SJAJNE ŽENE KOJE SU SPASILE NAŠ PLANET

Profil knjiga, Zagreb, 2020., 32 str.

Na Profil knjigu uvijek možemo računati za lijepo ilustrirane naslove kvalitetnog

sadržaja koji se bave temama žive i nežive prirode koja nas okružuje. Naslovi poput ovoga djeci približavaju i teme zaštite prirodnog okoliša. Doista inspirativne priče o znanstvenicama, aktivisticama, ženama diljem svijeta koje su posvetile svoje živote i karijere za očuvanje planete Zemlje.

Oliver Jeffers

EVO NAS, TU SMO. Bilješke za život na planetu Zemlji

Profil knjiga, 2018., 46 str.

Knjiga dobrodošlice na planetu Zemlju s „bilješkama“ o tome što se sve na njoj može pronaći, od nebeskih visina do morskih dubina i svega između. Oliver Jeffers sa svojim uobičajeno dirljivim tekstovima i predivnim ilustracijama, donosi nam „bilješke“ o tome što nas sve čeka dok od dječje do odrasle dobi otkrivamo svoj bogati prirodni i kulturni okoliš. „Mnogo je nas koji dijelimo ovaj planet, stoga budi ljubazan“, glavna je poruka ove knjige o suosjećanju s „Drugim“, tko god taj drugi bio, ljudi, životinje ili planet sam.

Andri Snar Magnason

PRIČA O PLAVOM PLANETU

Znanje, Zagreb, 2020., 95 str.

Na temu planeta Zemlje nastavlja se i višestruko nagrađivana knjiga koju nam donosi Znanje o „plavom planetu“ koja nas uči da katkad svijet doista treba gledati kroz dječje oči, koje vide radost u prirodi, koju odrasli nerijetko ne primjećuju i zanemaruju. Priča nas vodi kroz teme konzumerizma vs. održivog razvoja i življenja, egoizma vs. zajedništva, međusobnog natjecanja vs. prijateljstva, isključivosti vs. uvažavanja svačije perspektive, posebice kada se radi o odnosu različitih grupa, društava i kultura prema prirodi.

Beatrice Alemagna
JEDAN SAVRŠENO OBİČAN DAN
Znanje, Zagreb, 2019., 44 str.

Još jedna dirljiva priča o tome kako je katkad potrebno dijete da nas podsjeti da podignemo pogled s naših elektroničkih naprava, otvorimo vrata svojih kuća i stanova i izađemo u prirodu u kojoj u naizgled običnome uvijek otkrivamo nešto neobično. Jedna od onih slikovnica koja je zapravo namijenjena odraslima u svojoj važnoj poruci gledanja svijeta kroz dječje oči i vraćanja onome iskonskome u svima nama – prirodi.

MALI ŽIR; MALA KIŠNA KAP; MALA SNJEŽNA PAHULJA
Znanje, Zagreb, 2019., 28 str.

Lijepo ilustrirane i jednostavno napisane tri slikovnice o prirodi i prirodnim pojavama koje će dobro doći i roditeljima koji se možda trebaju podsjetiti kako točno nastaje snježna pahulja i što je to kruženje vode u prirodi.

UPOZNAJMO ŽIVOTINJE SVIJETA
Les Editions Auzou, Znanje, Zagreb 2019., 64 str.

Interaktivni sadržaj sastavljen od magnetne ploče svijeta i magneta životinja, uz slikovnicu koja ih opisuje. Lijepo je imati na našem tržištu ovako vrijedno izdanje na hrvatskom jeziku kako bi se djeca mogla upoznati i s nekim manje poznatim životinjama te bolje razumjeti značenje staništa i biološke raznolikosti.

Davor Kostanjevac
PUT KROZ HRVATSKU. Riznica znanja o našoj domovini
Naklada Cvrčak, Zagreb, 2019., 135 str.

S preko 500 fotografija i ilustracija visoke kvalitete i zanimljivim sadržajem, knji-

ga „Put kroz Hrvatsku“ vodi najmlađe i njihove roditelje na put upoznavanja biološke i kulturne raznolikosti i podizanja svijesti o potrebi njihova očuvanja.

Yoram Bauman i Grady Klein
VODIČ KROZ KLIMATSKE PROMJENE U STRIPU
Opus Gradna, Zagreb, 2020., 206. str.

Zanimljiv i jednostavan način približavanja ne baš jednostavne teme klimatskih promjena mladima putem stripa, kroz humoristične tekstove i lijepe ilustracije. Međutim, poruka knjige je i više nego ozbiljna – svi mi možemo i trebamo doprinijeti ublažavanju klimatskih promjena.

Ivica Puljak
JA SAM ZVIJEZDA
Harfa, Split, 2019., 32 str.

Tema povezanosti jednih s drugima i s prirodom koja nas okružuje obrađuje se u ovoj vrijednoj slikovnici prof. dr. sc. Ivice Puljka s prekrasnim ilustracijama Nataše Knežević. Ispod svih naših razlika stoji bezvremenska istina da smo svi zapravo jednaki – satkani od zvjezdanog praha – i važna poruka za svako dijete: svačija zvi jezda zaslužuje sjati.

Martina Markov
SERIJAL: PUSTOLOVINE GALEBA MARKA PO PARKOVIMA HRVATSKE
Eco Edu Media, Murter, 2020.

Posljednjih je godina sve bogatiji serijal slikovnica „Pustolovine galeba Marka po parkovima Hrvatske“ koji je do sada posjetio Lastovsko otočje, Mljet, Biokovo, Vransko jezero, Telašćicu i Krku. Uz važnost upoznavanja i zaštite naših parkova prirode i zaštićenih područja, ova je kolekcija vrijedna i zbog činjenice da se ovi

naslovi objavljuju i na hrvatskom i engleskom jeziku, čime su dostupni i stranoj publici koja želi saznati nešto više o parkovima prirode i zaštićenim područjima koja su posjetili ili planiraju posjetiti na svojim putovanjima našom zemljom.

Svjesni smo da postoji još niz izvrsnih naslova kod većih i manjih izdavača namijenjenih najmlađima i mladima, vezano za edukaciju o prirodi, prirodnom okolišu i njihovom očuvanju i zaštiti. Međutim, nadamo se da smo vam ovim odabirom novijih izdanja do pisanja ovog prikaza barem malo približili ovaj žanr i potaknuli vas da i sami upotpunite svoje znanje i razmislite o nekim „velikim“ porukama objašnjenima jednostavno i zanimljivo onima „malima“.

Tijana Trako Poljak